

KREOWANIE WARUNKÓW DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI PRZEZ GMINNE SAMORZĄDY

Marzena Kacprzak

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Streszczenie. W artykule skoncentrowano się na temacie wykorzystania przez gminne samorządy instrumentów polityki rozwoju lokalnego. Samorządy podejmują różnorakie działania mające na celu tworzenie sprzyjających warunków dla powstawania i rozwoju przedsiębiorstw na terytorium gminy. Omawiane są działania, które mogą potencjalnie podejmować wszystkie władze samorządowe. Dotyczą one zarówno sfery gospodarki zasobami majątkowymi, gospodarki zasobami pracy czy są to działania związane z gospodarką zasobami naturalnymi. W artykule podano przykłady działań na rzecz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości w Polsce co jest zazwyczaj związane z regulacjami prawnymi, gospodarką budżetową, zachętami ekonomicznymi oraz rozbudową infrastruktury. Do analizy wybrano powiat miński – gminę Dębe Wielkie z województwa mazowieckiego oraz powiat piski – gminę Pisz z województwa warmińsko-mazurskiego.

Słowa kluczowe: samorząd gminy, przedsiębiorczość, lokalne środowisko, rozwój gospodarczy

WSTĘP

Rozwój jest zmianą dokonywaną w czasie, która ma przynieść określone efekty oraz założone wyniki. Działanie człowieka, czy też grup społecznych, a szczególnie upoważnionych formalnie przedstawicieli społeczności lokalnej może spowodować, że rozwój ten będzie miał określony charakter, kierunek i natężenie. Warunkiem skuteczności podejmowanych działań jest znajomość środowiska (jego istoty, charakteru i specyfiki), którego ma dotyczyć rozwój. Nie wolno przy tym zapominać o przyzwoleniu społecznym na dokonywanie zmian, nie każde bowiem działanie jest społecznie akceptowane, bez względu na jego obiektywną słuszność, konieczność i spodziewane w perspektywie pozytywne efekty [Okraszewska, Brzeziński, Kwiatkowski 2002].

Adres do korespondencji – Corresponding author: Marzena Kacprzak, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Polityki Agrarnej i Marketingu, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, marzena_kacprzak@sggw.pl

Samorządy gminne i reprezentujące je władze lokalne przejmują obecnie coraz większy zakres obowiązków i kompetencji związanych z oddziaływaniem na lokalny rozwój gospodarczy. Występując w imieniu i na rzecz społeczności lokalnych, podejmują działania mające na celu zapewnienie możliwie najlepszych warunków dla życia mieszkańców. W całości kształcą tych zadań występują działania na rzecz gospodarki lokalnej oraz instrumenty stymulowania zachowań podmiotów sektora prywatnego [Kogut-Jaworska 2008].

Gmina stanowi istotę i rdzeń systemu samorządowego, a jednocześnie jest jednym z filarów ustrojowych państwa. Jej funkcjonowanie daje możliwość wpływania społeczności lokalnej na własne życie, a tym samym kształtowania bytu tej zbiorowości [Głumińska-Pawlic 2003]. Gmina sprawuje funkcję podmiotową wobec wszystkich lokalnych problemów rozwoju i sposobów funkcjonowania na określonym terytorium [Ustawa o dochodach... 2003]. Zaspokajają potrzeby zbiorowe mieszkańców, a w szczególności należą do nich: opracowanie planu ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, modernizacja gminnych dróg, ulic, placów oraz organizacji ruchu drogowego, ochrony zdrowia, edukacji publicznej, gminnego budownictwa mieszkaniowego, pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych, kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urzędzeń sportowych, promocji gminy, współpracy z organizacjami pozarządowymi, współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw itp.

Przedsiębiorczość a rynek pracy

Poprawa sytuacji na polskim rynku pracy zapoczątkowana w 2003 roku wprowadziła ożywienie gospodarcze. Wzrost zatrudnienia i spadek bezrobocia przybrały na sile w 2006 roku i z dużą dynamiką postępowały w roku kolejnym. W rezultacie, w pierwszych dwóch kwartałach 2007 roku w Polsce pracowało przeciętnie 14 996 tys. osób, co o 5% przewyższało liczbę pracujących w analogicznym okresie 2006 roku i o 8,8% liczbę pracujących w 2002 roku, gdy zatrudnienie w Polsce sięgnęło najniższego poziomu w ostatnim piętnastolecu [Kacprzak 2009]. W końcu marca 2009 roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wyniosła 1758,8 tys. osób i była o 40,0 tys., tj. o 2,3% wyższa niż w miesiącu lutym. Procentowy wzrost liczby bezrobotnych (w granicach 4,9–0,9%) wystąpił w 15 województwach, przy czym najwyższy był w województwie wielkopolskim 4,9%, śląskim 4,3%, pomorskim 4,0% oraz małopolskim 3,6%. Stopa bezrobocia w końcu marca br. kształtowała się na poziomie 11,2% w stosunku do ludności aktywnej zawodowo. W porównaniu do sytuacji sprzed miesiąca wysokość tego wskaźnika wzrosła o 0,3 punktu procentowego. W marcu 2008 r. stopa bezrobocia wynosiła 10,9% [Informacja o bezrobociu...].

Państwo w walce z bezrobociem wykorzystuje zarówno instrumenty makro-, jak i mikroekonomiczne, a także bardziej bezpośrednio powiązane z samym rynkiem pracy – zarówno narzędzia polityki zatrudnienia, jak i polityki rynku pracy. Do instrumentów makroekonomicznych zaliczyć możemy polityki: zatrudnienia, monetarną, dochodową itp., a do polityki mikroekonomicznej politykę rolną, politykę rynku pracy czy promowanie przedsiębiorczości [Woźniak 2008].

Przekonanie o znaczącej roli gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw w procesach dostosowania gospodarki Polski do gospodarki UE jest powszechne zarówno w starych, jak i nowych państwach Unii. Na ogół nie pojawiają się wątpliwości, że te podstawowe grupy podmiotów gospodarczych, integrujące lokalne zasoby z małymi zespołami ludzkimi, skutecznie wyzwalają różne formy przedsiębiorczości, sprawnie funkcjonują, są mobilne na rynku, elastycznie kształtują koszty, co pozwala im osiągnąć relatywnie wysoką elastyczność [Kałuża 2005]. Przedsiębiorcy, kierując się motywem osiągnięcia własnych korzyści, poszerzają granice ekonomicznej aktywności, wprowadzają innowacje, są gwarancją efektywnego wykorzystania i alokacji zasobów w skali całej gospodarki. To dynamiczny proces polegający na wykorzystaniu szans w gospodarce w celu pomnażania dochodu kraju [Sawicka 1998].

Potencjał przedsiębiorczości określają kompetencje, umiejętności, wiedza, która pozwala wyzwolić naszą kreatywność i wyobraźnię, zdolność samodzielnego myślenia, odporność na stres itp. Pracownik chętnie wykorzystuje swój potencjał, gdy doceniane są w firmie nowości; firma jest otwarta na innowacje, jest przychylna dla twórczych pracowników [Jasiński 2004]. Przedsiębiorczością bowiem określamy szczególny typ aktywności ludzi, zorientowanej na wykorzystanie pojawiających się szans w celu uzyskania korzyści ekonomicznych i pozaekonomicznych.

Przedsiębiorczość jest procesem godzenia szans i działań, a istotą tego procesu stanowi kreowanie powodzenia organizacji w kontekście współwoluujących ludzi, przedsiębiorców, organizacji i otoczenia. Jest to szczególnie sposób godzenia kreatywności i dyscypliny, zewnętrznych i wewnętrznych aspektów zarządzania zmianą, a nade wszystko zdolność do godzenia sprzeczności i przekształcania je w możliwości [Stor 2004].

Władze samorządowe coraz częściej podejmują działania, które mają właśnie na celu pobudzenie rozwoju gospodarczego gminy lub powiatu. Warunkiem, który pozwala podejmować takie działania są dobrze przygotowane lokalne plany przedsiębiorczości. Mają one na celu usystematyzowanie działań w zakresie wspierania przedsiębiorczości w gminie, umiejętne prowadzenie promocji gospodarczej gminy oraz ustalenia sposobów zdobywania środków finansowych na podejmowanie działań przedsiębiorczych. Lokalny program przedsiębiorczości powinien: odpowiadać rzeczywistym potrzebom lokalnych przedsiębiorców, przyciągać firmy zewnętrzne do inwestowania na terenie gminy, powinien być akceptowany przez władze samorządowe i społeczność lokalną oraz mieć charakter narzędziowy.

Kreowanie przedsiębiorczości wymaga także sprawnie funkcjonujących instytucji okołobiznesowych wspierających ich rozwój. Jedne z nich mają za zadanie pomagać w zakładaniu nowych przedsiębiorstw, przyciąganiu kapitału dla organizujących się firm, np. agencje rozwoju lokalnego, inne prowadzą działalność konsultacyjno-doradczą dla już istniejących przedsiębiorstw w zakresie zarządzania, opracowywania strategii rozwojowych lub wdrażania innowacji w praktyce. Wsparcie instytucjonalno-organizacyjne ze strony władz lokalnych to także właściwie prowadzona polityka informacyjna i promocyjna. Te działania powinny zachęcić inwestorów do podjęcia działania na danym terenie, ułatwienie im tych działań oraz zatrzymania na stałe [Kogut-Jaworska 2008].

Przykładowe instytucje wspierania lokalnej przedsiębiorczości i zakres ich działania przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Instytucje wspierania lokalnej przedsiębiorczości i zakres ich działania
 Table 1. Institutions supporting local entrepreneurship and the scope of their action

Rodzaje instytucji otoczenia biznesu	Zakres i zasięg działania
Inkubatory przedsiębiorczości	Są zorganizowanymi kompleksami gospodarczymi obejmującymi szeroką grupę wyodrębnionych i opartych na nieruchomościach środkach. Działają na rzecz przedsiębiorstw mikro- (100%) i małych (93%), łącząc oferty lokalowe z ofertą usług wspierających. Są ukierunkowane na wspomaganie rozwoju nowo powstałych firm oraz optymalizują warunki dla transferu i komercjalizacji technologii przez: dostarczanie powierzchni lokalowej na działalność gospodarczą; doradztwo ekonomiczne, finansowe, prawne, patentowe, organizacyjne i technologiczne; pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych, tworzenie klimatu dla realizacji przedsięwzięć innowacyjnych, kontakty z instytucjami naukowymi itp.
Centra transferu technologii (parki przemysłowe i technologiczne)	Są kompleksami gospodarczymi, których działalność skupia się wokół polityki wspomagania rozwoju firm innowacyjnych oraz optymalizacji warunków transferu technologii z instytucji naukowych do praktyki gospodarczej. Ponadto, wspierając ogólnie rozumiany rozwój przedsiębiorczości organizują promocje i szkolenia dla małych i średnich firm. Działają w skali ponadregionalnej i ogólnopolskiej. Mogą łączyć na jednym terenie instytucje naukowo-badawcze, oferujące nowe rozwiązania technologiczne i innowacyjne, firmy poszukujące nowych szans rozwoju, bogate oferty usług w zakresie finansowania, doradztwa, szkoleń, finansowe instytucje wysokiego ryzyka (venture capital), wysoka jakość infrastruktury technicznej i inne walory otoczenia.
Centra wspierania przedsiębiorczości, ośrodki szkoleniowo-doradcze (ośrodki wspierania przedsiębiorczości, kluby biznesu, punkty konsultacyjno-doradcze)	Są to nienastawione na zysk jednostki doradcze, informacyjne i szkoleniowe, pracujące na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia oraz poprawy konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. Cele ich działalności są integralnie związane z potrzebami i wymaganiami rynku pracy i nowych technologii, a w szczególności obejmują: wspieranie i popularyzowanie idei przedsiębiorczości i samozatrudnienia, aktywną współpracę z lokalną i rządową administracją oraz innymi organizacjami, reagowanie w sytuacjach wynikających z doraźnych potrzeb gospodarczych i społecznych. Do grupy tej można również zaliczyć organizacje reprezentujące przedsiębiorców, jak: cechy rzemieślnicze, izby gospodarcze, stowarzyszenia branżowe, które zrzeszają przedsiębiorców w celu wzmocnienia konkurencyjności określonych segmentów rynku.
Fundusze pożyczkowe	Są to nienastawione na zysk jednostki pozabankowe wspomagające lokalny rozwój społeczno-ekonomiczny. Ich główny zakres działań to udzielanie i monitorowanie pożyczek oraz doradztwo finansowe dla samozatrudnionych, mikro- i małych przedsiębiorstw. Mogą również świadczyć pomoc finansową w formie grantów dla rozpoczynających działalność gospodarzą. Cele działalności są integralnie związane z potrzebami i wymaganiami lokalnych rynków pracy i nowych technologii oraz strategią rozwoju lokalnego. Oferta tego typu funduszy pozwala przełamać: dyskryminację finansową nowo powstałych firm, sfinansować etap przygotowania i rozruchu nowego przedsięwzięcia gospodarczego, kiedy banki i fundusze ryzyka obawiają się zaangażować własne środki finansowe. Często powstają z inicjatywy władz lokalnych.
Fundusze poręczeń kredytowych	Są to instytucje, których główny zakres działań skupiony jest na poręczaniu i monitoringu poręczonych kredytów i pożyczek (poręczają od 50% do 80% kwoty kredytu), na pomocy w przygotowaniu wniosków kredytowych, upowszechnianiu wiedzy na temat pozyskiwania środków z funduszy UE. Ukierunkowują działania na firmy małe i mikro. Działają regionalnie lub lokalnie i współpracują z samorządami terytorialnymi oraz innymi instytucjami poręczeniowymi.

Źródło: Kogut-Jaworska... 2008.

Source: Kogut-Jaworska... 2008.

Aby dobrze stymulować rozwój gospodarczy przez gminy, realizowane działania możemy zakwalifikować następująco [Misiąg 2000]:

1. Nienakierowane do konkretnych przedsiębiorców działania mające na celu tworzenie korzystnych warunków finansowych dla podejmowania i rozszerzania działalności gospodarczej;
2. Działania o charakterze pomocy publicznej, polegające na bezpośrednim lub pośrednim dofinansowaniu lub bezpośrednim lub pośrednim przysporzeniu określonym przedsiębiorcom korzyści finansowych, które będą ich uprzywilejowywać w stosunku do konkurentów;
3. Działania mające na celu rozwój i tworzenie infrastruktury technicznej, ułatwiającej podejmowanie, prowadzenie i rozszerzanie działalności gospodarczej;
4. Działania promocyjne organizacyjne, które mają na celu informowanie o warunkach przedsięwzięcia, ułatwianie załatwienia wszelkich formalności związanych z działalnością oraz promocja przedsiębiorstw działających na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego.

Szczególną rolę w kreowaniu aktywności przedsiębiorczej odgrywa także polityka budżetowa gminy, którą prowadzi się zarówno po stronie dochodów, jak i wydatków budżetowych [Słomińska 2007]. Dochody budżetu gminy stanowią finansową podstawę jej publicznej działalności – są one przeznaczone zarówno na finansowanie zadań bieżących, jak i inwestycyjnych. Zasadnicze źródło dochodów tworzą podatki i opłaty, którym znawcy przedmiotu przypisują duże znaczenie w procesie stymulowania aktywności przedsiębiorczej. Rodzaje stosowanych podatków, wysokość stawek, ulg i ewentualnych zwolnień mogą bowiem bezpośrednio oddziaływać na zachowania podmiotów gospodarczych, zachęcając je lub zniechęcając do podejmowania określonego rodzaju działalności gospodarczej. Władze gminy mogą, zgodnie z ustawami, zmniejszać ciężary pozostających w ich gestii podatków i opłat, kierując się własną oceną wynikających z tego skutków dla społeczności lokalnej [Słomińska 2007]. W zakresie podatków dochodowych od osób fizycznych i od osób prawnych (w których udziały mają gminy) stymulacyjna rola przedsiębiorczości pozostaje w gestii organów państwa.

Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości w gminie

Działania władz lokalnych w zakresie rozwoju przedsiębiorczości możemy określić mianem budowania i wzmacniania klimatu, który sprzyja rozwojowi społeczno-gospodarczemu.

Województwo mazowieckie jest największym regionem w Polsce. Głównymi atrybutami województwa są wysoki potencjał badawczy, największa liczba zagranicznych inwestycji, lokalizacja siedzib głównych instytucji finansowych. Mazowiecki Serwis Gospodarczy oraz Związek Pracodawców Warszawy i Mazowsza przy wsparciu Merytorycznym Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych „Lewiatan” organizują Program Promocji Rozwoju Przedsiębiorczości. Program jest przedsięwzięciem mającym na celu integrację środowiska biznesowego oraz jego promocję w Polsce i w Unii Europejskiej. Program jest adresowany do wszystkich przedsiębiorców i samorządów zlokalizowanych na terenie Mazowsza i Warszawy oraz firm i instytucji lokujących tu swoje interesy. Aby ułatwić rozpoznawalność uczestników PPRP wydawany jest Informator

Województwa Mazowieckiego, który prezentuje mazowieckie firmy i instytucje, które są rekomendowane przez instytucje rządowe i samorządowe. Inną instytucją wspierającą działania przedsiębiorcze na Mazowszu jest Agencja Rozwoju Mazowsza S.A., której zadania związane są z [Informator 2008]:

- promocją gospodarczą Województwa Mazowieckiego i jego potencjału inwestycyjnego,
- pozyskiwaniem i obsługą inwestorów krajowych i zagranicznych,
- promocją partnerstwa publiczno-prawnego,
- organizacją oraz prowadzeniem szkoleń dla kadr samorządowych oraz małych, średnich i mikroprzedsiębiorstw,
- wspieranie projektów innowacyjnych, w szczególności ze sfery badawczo-rozwojowej oraz transferu nowoczesnych rozwiązań naukowych i technologicznych dla gospodarki.

Agencja opracowuje i realizuje także projekty skierowane na rozwój przedsiębiorczości regionu Mazowsza. Wspiera rozwój małych i średnich przedsiębiorstw poprzez: edukację i szkolenia, wsparcie administracyjne i organizacyjne. Szczególne znaczenie ma Centrum Obsługi Inwestora Agencji, które oferuje przedsiębiorcom i inwestorom, szczególnie zagranicznym, pomoc przy współpracy z polskimi partnerami. Centrum aktywnie współpracuje z mazowieckimi przedsiębiorcami, a rozbudowana sieć kontaktów umożliwia odgrywanie roli pośrednika pomiędzy firmami z kraju i z zagranicy [Informator 2008].

W końcu marca 2009 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 647 965 podmiotów gospodarki narodowej (bez rolników indywidualnych). Podmioty gospodarki narodowej sektora prywatnego (635 110) stanowiły 98,0% wszystkich podmiotów w rejestrze. Wśród nich dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (469 298), stanowiąc 73,9% ogólnej liczby podmiotów tego sektora [Bezrobocie w woj. mazowieckim 2009].

Powiat miński jest jednym z największych powiatów województwa mazowieckiego. Obejmuje powierzchnię 116 435 ha, a strategicznymi celami rozwoju gospodarczego są rozwój sieci handlowo-usługowej, przetwórstwa rolno-spożywczego, rozwój budownictwa przemysłowego i mieszkaniowego oraz rozwój bazy rekreacyjno-turystycznej, w tym agroturystyki. Rozwojowi turystyki sprzyjają wysokie walory kulturowo-przyrodnicze powiatu, funkcjonujące na terenie powiatu instytucje kultury. Do takich właśnie gmin, gdzie wspiera się działania przedsiębiorcze należy gmina Dębe Wielkie, która jest położona w województwie mazowieckim. Dębe Wielkie jest gminą położoną w środkowej części województwa mazowieckiego, w zasięgu bezpośredniego oddziaływania aglomeracji warszawskiej, w odległości ok. 30 km na wschód od centrum Warszawy oraz 8 km na zachód od Mińska Mazowieckiego – stolicy powiatu mińskiego, w którego skład wchodzi.

Przez jej teren przebiegają dwa szlaki komunikacyjne o znaczeniu międzynarodowym w relacji Berlin–Warszawa–Moskwa: odcinek drogi krajowej Nr 2 Świecko–Warszawa–Terespol oraz odcinek międzynarodowej linii kolejowej E-20 Kunowice–Warszawa–Terespol. Dzięki tym szlakom transportowym gmina posiada bardzo korzystne połączenia komunikacyjne: autobusowe i kolejowe (w jej granicach są zlokalizowane trzy przystanki kolejowe: Dębe Wielkie, Nowe Dębe Wielkie oraz Wrzosów), co umożliwia dojazd

mieszkańców do Warszawy i Mińska Mazowieckiego. Uzupełnieniem powiązań komunikacyjnych jest droga wojewódzka nr 637 biegnąca północną granicą gminy.

Swym położeniem i bliskością od metropolii warszawskiej, oraz licznym krajobrazem przyrodniczym, pełnego pięknych pomników przyrody, gdzie wśród nich dominują dęby, gmina ta zachęca do inwestowania na jej terenie lokaty kapitału przez inwestorów. Na koniec sierpnia 2007 roku na terenie gminy Dębe Wielkie zarejestrowane były 582 podmioty gospodarcze. Najwięcej przedsiębiorców funkcjonowało w branży handlowej – 291 oraz usług budowlanych – 77, dalej w kolejności w usługach transportowych – 75, mechaniki pojazdowej – 49, usług stolarskich – 25, usług elektrycznych – 21, ubezpieczeń – 14, gastronomii – 13, nauce języków obcych – 7, usługach odlewniczych – 6 i usługach introligatorskich.

Dębe Wielkie należy do gmin o dużej aktywności gospodarczej mierzonej liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców (68,9). Średnia dla terenów wiejskich województwa mazowieckiego wynosi 31,6. Przedsiębiorstwa skupiają się głównie w sąsiedztwie drogi krajowej Nr 2 oraz linii kolejowej E-20. Największa liczba podmiotów ma swoją siedzibę w Dębem Wielkim, Aleksandrówce oraz Choszczówce Stoleckiej [Przedsiębiorczość ...]. W Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Dębe Wielkie do 2015 roku cel I strategiczny to organizacyjne i finansowe wsparcie przedsiębiorczości. Tabela 2 ukazuje zadania realizacyjne, które będą wspomagać przedsiębiorczość na terenie gminy.

Rynek pracy jest systemem specjalnej regulacji i wiele instytucji koordynuje jego działania [Juchnowicz 2004]. Podmiotami na rynku pracy są pracodawcy i pracownicy, czyli przedsiębiorstwa i osoby zdolne do pracy i gotowe do jej podjęcia [Hybel 2003]. Badania przeprowadzone w ramach Projektu „Analiza i ocena sytuacji kobiet wiejskich na rynku pracy” przy wsparciu Europejskiego Funduszu Społecznego w Sektorowym Programie Operacyjnych „Rozwój zasobów ludzkich” w Katedrze Polityki Agrarnej i Marketingu SGGW pokazują, iż Powiatowe Urzędy Pracy podejmują wiele działań przy współudziale lokalnych partnerów pracy. Systematyczna współpraca występuje przede wszystkim z firmami pracodawców, małymi i średnimi przedsiębiorstwami, starostwem powiatowym czy urzędami miasta. Formy współpracy to targi edukacyjne, wymiana spostrzeżeń, szkolenia, kursy. Istotne jest poszerzanie horyzontów, rozwój osobowości, rozwijanie samodzielności i przedsiębiorczości oraz kreatywność [Kacprzak 2008].

W powiecie Piskim, położonym w województwie warmińsko-mazurskim, finansowanie zewnętrzne jest szczególnie istotnym elementem wsparcia rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, dlatego też uruchamianie środków Funduszu Pracy dla przedsiębiorców jest jednym z najbardziej atrakcyjnych instrumentów finansowych stosowanych w celu realizacji polityki gospodarczej ukierunkowanej na rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Jak wykazały badania przeprowadzone w PUP w Piszcu dużym zainteresowaniem osób bezrobotnych cieszył się instrument pt. przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej. Złożyło je 228 osób w 2006 roku. W ramach wspierania samozatrudnienia podpisano umowy z 129 osobami. Działalność produkcyjną rozpoczęło 6 osób, w zakresie świadczenia usług 76 osób, w branży handlowej rozpoczęło działalność 41 osób, a cztery osoby stworzyły spółdzielnię socjalną. W ogólnej liczbie 129 osób bezrobotnych, działalność gospodarczą podjęło 60 kobiet, co stanowi 47,0%. Z refunda-

Tabela 2. Organizacyjne i finansowe wsparcie rozwoju przedsiębiorczości
 Table 2. Organizational and financial support for entrepreneurship development

Zadania realizacyjne	Orientacyjny całkowity koszt realizacji zadania w tys. zł.	Podmioty odpowiedzialne lub współodpowiedzialne za realizację zadania oraz współpracę
Wspomaganie przedsiębiorczości przez współdziałanie Władz Gminy Dębe Wielkie z krajowymi agencjami i fundacjami rozwoju oraz lokalnymi przedsiębiorcami		Rada Gminy Wójt Gminy
Stworzenie systemu ulg i zachęt do prowadzenia działalności gospodarczej przez mieszkańców gminy i inwestorów zewnętrznych		Rada Gminy Wójt Gminy
Utworzenie Gminnego Centrum Przedsiębiorczości i Biznesu jako ośrodka aktywizacji zawodowej i podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców (uwzględnienie nowoczesnych technik informatycznych) oraz współpracy samorządu z przedsiębiorcami – przedsięwzięcie publiczno- prawne	100	Rada Gminy Wójt Gminy Przedsiębiorcy Powiatowy Urząd Pracy
Organizacja cyklicznego gminnego konkursu wśród miejscowych przedsiębiorców na najlepszy produkt i technologię oraz na najlepszą firmę	50	Rada Gminy Wójt Gminy Przedsiębiorcy
Opracowanie kompleksowego programu promocji gminy Dębe Wielkie wskazując na jej aktywność inwestycyjną, osadniczą i turystyczną – wypoczynkową	40	Rada Gminy Wójt Gminy
Tworzenie gminnego zasobu gruntów na cele inwestycyjne	500	Rada Gminy Wójt Gminy
Przygotowanie oferty inwestycyjnej dla przedsiębiorców krajowych i zagranicznych	20	Rada Gminy Wójt Gminy
Wspólna promocja gminy Dębe Wielkie i rodzimych firm z lokalnym produktem na rynku krajowym i zagranicznym	100	Rada Gminy Wójt Gminy Przedsiębiorcy
Opracowanie zasad realizowania przez gminę przedsięwzięć w ramach partnerstwa publiczno-prawnego		Rada Gminy Wójt Gminy Sołtys
Udział gminy Dębe Wielkie w „Mazowieckim Funduszu Poręczeń kredytowych” Sp. z o.o. w Warszawie	200	Rada Gminy Wójt Gminy
Dostosowanie struktur organizacyjnych Urzędu Gminy do zasad zarządzania strategicznego		Wójt Gminy
Wybranie i wdrożenie zintegrowanego systemu informatycznego	50	Wójt Gminy
Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego		Rada Gminy Wójt Gminy

Źródło: Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Dębe Wielkie do 2015 roku.

Source: Sustainable Development Strategy of Dębe Wielkie until 2015.

cji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla 67 osób skorzystały 42 zakłady pracy.

W ramach współfinansowania podejmowanych działalności gospodarczych przez osoby bezrobotne oraz wspierania subsydiowanego zatrudnienia PUP w Piszcu realizował następujące projekty rynku pracy:

– „Postaw na aktywność”, z tego projektu skorzystało 19 osób;

- „Zaprojektuj własną przyszłość” – udzielono pomocy 7 osobom;
- „Przedsiębiorczość”, projekt był finansowany z rezerwy Ministra Pracy i Polityki Społecznej – skorzystało 9 osób;
- „Nowy personel”, sfinansowano wyposażenie 47 stanowisk pracy.

Powiat piski jest również dogodnym miejscem dla uprawiania różnych form turystyki, w tym agroturystyki. Na terenie powiatu wytyczone są liczne gminne szlaki turystyczne o różnym stopniu trudności. Bogata historia terenów sprawia, że powiat jest chętnie odwiedzany zarówno przez turystów krajowych, jak i zagranicznych. Na terenie powiatu dominują małe i średnie przedsiębiorstwa. W 2006 roku ponad 94,65% wszystkich podmiotów gospodarczych stanowiły firmy zatrudniające do 9 pracowników (94% w województwie warmińsko-mazurskim). Zakłady zatrudniające od 10 do 49 pracowników stanowiły 4,1% wszystkich firm funkcjonujących na terenie powiatu (w całym województwie 4,2%). Wskaźnik firm, które zatrudniały powyżej 50 osób wynosił 0,54% (średnia w województwie wynosiła 0,93%). W 2006 roku funkcjonowały trzy firmy zatrudniające powyżej 250 pracowników: Fabryka „Sklejka-Pisz” S.A. w Piszcu, „Holzwerk” S.J. w Piszcu oraz „Rakom” Sp. Z o.o. w Drygałach. Największy wzrost podmiotów gospodarczych odnotowano w gminie w 2002 roku, gdzie liczba podmiotów wynosił 3940. Na koniec grudnia 2006 roku liczba zarejestrowanych to 4188 podmiotów. W powiecie Piskim, jak i w całym województwie warmińsko-mazurskim, dominują podmioty prywatne [Plan Rozwoju...].

Województwo warmińsko-mazurskie należy do najsłabiej rozwiniętych regionów kraju. Jest to związane między innymi z niskim poziomem przemysłowienia, słabo rozwiniętym podsektorem usług rynkowych, ograniczoną dostępnością komunikacyjną i przede wszystkim rozproszoną siecią osadniczą. Obszary Warmii i Mazur są pozbawione wielu atutów decydujących o możliwościach oddolnego pobudzania rozwoju. Jest to widoczne szczególnie na terenach popegeerowskich [Skorwider, Załęska 2006].

Region nierozwinięty gospodarczo posiada z reguły inne cechy korzystne dla rozwoju usług turystycznych, w tym agroturystycznych. Możemy tutaj wymienić: znaczny udział lasów, ekstensywne rolnictwo i leśnictwo, wolne zasoby mieszkaniowe (na skutek wyludnienia obszaru, stanowiącego efekt niedorozwoju ogólnogospodarczego). W regionach tych zarówno turystyka, jak i agroturystyka może wykorzystać wszelkie zasoby: niewykwalfikowaną siłę roboczą, oraz zasoby środowiska przyrodniczego. Nie można jednak zapominać o tym, że są one działalnością sezonową, jednak ich szerszy rozwój umożliwia pracę dwu, a nawet trójzawodową. Obok zajęć rolniczych i usług turystycznych w sezonach letnim i zimowym, wchodzi w grę produkcja przedmiotów wykorzystywanych i sprzedawanych w okresie sezonowym, np. pamiątki, przedmioty użytkowe o cechach regionalnych, rzemiosło artystyczne itp. [Długokęcka 2001].

PODSUMOWANIE

Na przedsiębiorczość i rozwój lokalny składa się wiele czynników. Możemy tu zaliczyć zarówno uwarunkowania prawne, ekonomiczne, organizacyjne i psychologiczne. Lokalny rozwój gospodarczy określonego regionu powoduje zmiany we wszystkich aspektach życia gospodarczego. Interes gospodarza terenu, którym jest gmina odpowie-

działna za rozwój lokalnej gospodarki, został sprzęgnięty z interesem poszczególnych członków społeczności lokalnej, jakimi są funkcjonujący na tym terenie przedsiębiorcy. Rozwój ich firm gwarantuje bowiem pośrednio rozwój regionu, w którym działają. Gminom powinno więc zależeć na wspieraniu tego rozwoju wszystkimi możliwymi sposobami, tj. wykorzystując w pełni potencjał danego regionu oraz dostępne środki zewnętrzne, w tym fundusze unijne. Każda gmina, poprzez realizację poszczególnych zadań, powinna zwiększać możliwości konkurencyjne funkcjonujących przedsiębiorstw i stwarzać warunki dla rozwoju kolejnych firm.

Takiej szansy upatrują także władze zarówno gminy Dębe Wielkie, jak i powiatu piskiego. Podejmują one działania w zakresie upublicznienia charakteru gminy, promocji kulturalnej, przyjazności w stosunku do odwiedzających turystów oraz inwestorów chcących ulokować swoje środki na danym terenie. W wielofunkcyjnym rozwoju gminy dynamiczną rolę będą odgrywać sami przedsiębiorcy, ludzie młodzi, dynamiczni, kompetentni mający szanse stać się liderami prowadzonych działań przedsiębiorczych.

PIŚMIENNICTWO

- Bezrobocie w woj. mazowieckim [w:] www.wup.waw.pl
Glumińska-Pawlic J., *Samodzielność samorządu terytorialnego w Polsce*, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2003.
- Jasiński Z., *Kształtowanie środowiska dla zachowań przedsiębiorczych* [w:] Juchnowicz M. (red.) *Kapitał ludzki a kształtowanie przedsiębiorczości*, Wyd. Poltext, Warszawa 2004.
- Juchnowicz M. (red.) *Kapitał ludzki a kształtowanie przedsiębiorczości*, Wyd. Poltext, Warszawa 2004.
- Hybel J., *Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju rynku pracy w Polsce w perspektywie integracji z Unią Europejską*, Wyd. SGGW, Warszawa 2003.
- Informator Województwa Mazowieckiego, Wyd. Biuro Programu Promocji Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2008.
- Długokęcka M., *Usługi turystyczne jako forma aktywizacji gospodarczej obszarów wiejskich*, Praca doktorska napisana w Katedrze Polityki Agrarnej i Marketingu SGGW, Warszawa 2001.
- Kacprzak M., *Aktywne formy rozwiązywania problemów bezrobocia na przykładzie działań powiatowych urzędów pracy*, [w:] Sawicka J. (red.) *Sytuacja kobiet wiejskich na rynku pracy, badania empiryczne*, Wyd. Wieś Jutra, Warszawa 2008.
- Kacprzak M., *Aktywna polityka na rynku pracy w Polsce*, *Acta Sci. Pol. Oeconomia* 8 (1) 2009, Warszawa 2009.
- Kałuża H., *Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich na przykładzie powiatu łosickiego należącego do tzw. ściany wschodniej* [w:] Kłodziński M., Dzun W. (red.) *Rolnictwo a rozwój obszarów wiejskich*, Wyd. IRWiR PAN, WEIOGŻ AR w Szczecinie, Warszawa 2005.
- Informacja o bezrobociu w marcu 2009 roku (3/2009), Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Kwiecień 2009.
- Misiąg W., *Wspieranie przedsiębiorczości przez samorząd terytorialny*, Wyd. Polska Fundacja Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Warszawa 2000.
- Okraszewska A., Brzeziński I., Kwiatkowski J., *Lokalny rozwój gospodarczy w kontekście wstąpienia do Unii Europejskiej*, Wyd. FDRL, Warszawa 2002.
- Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Piskiego na lata 2008–2009, Załącznik nr 1 do uchwały nr XV/87/08 Rady powiatu Pisz z dnia 31 stycznia 2008 roku.

- Przedsiębiorczość [w:] www.debewielkie.pl
- Sawicka J., Aktywizacja zawodowa kobiet wiejskich poprzez rozwój drobnej przedsiębiorczości, Tom. 2, Wyd. SGGW, Warszawa 1998.
- Słomińska B., Gmina w procesach stymulowania przedsiębiorczości, Biuletyn Finanse Publiczne nr 4/2007 [w:] <http://finanse-publiczne.pl>
- Skorwider J., Załęska J., Instrumenty stymulowania rozwoju obszarów wiejskich przez władze lokalne [w:] M. Adamowicz (red.) Samorzady i społeczności lokalne w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich, Wyd. SGGW, Warszawa 2006.
- Stor M., Amerykańska i europejska koncepcja przedsiębiorczości w polskich firmach [w:] Juchnowicz M. (red.) Kapitał ludzki a kształtowanie przedsiębiorczości, Wyd. Poltext, Warszawa 2004.
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Dębe Wielkie do 2015 roku, Załącznik nr 1 do uchwały nr XXII/19/2004 Rady Gminy Dębe Wielkie z dnia 30 czerwca 2004 roku.
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r.o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, Dz.U. 2003, Nr 203 poz. 1966.
- Woźniak B., Bezrobocie równowagi i nierównowagi a polityka państwa wobec rynku pracy, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2008.

CREATING CONDITIONS FOR ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT BY LOCAL SELF-GOVERNMENTS

The paper concentrates on policy instruments of the local development. Self-government should take different actions which aim at encouraging entrepreneurs for cooperation, creating conditions for setting up enterprises and their development, initiating economic undertakings for development harmonization. Self-government authorities could take the actions in the sphere of property, labour and natural resources management. Creation of local entrepreneurship development conditions is connected with legal conditioning, financial competences as well as economic and infrastructural incentives for business entities.

Key words: local development, self-government, entrepreneurship

Zaakceptowano do druku – Accepted for print 19.05.2009